

TURINYS

PRATARMĖ 7

I. JUNGTYS, KURIOS YRA IR NEBŪDAMOS

- „... kas dėtina pirmiausia...“ 15
- Kalbos meno tyrimo impulsai 26
- Vidinė kalba, kaip juntama sąmonės forma 34
- Prasidėjusi pradžia 43
- Kalba ir tikrumas 48
- Kalbinis pasaulėvaizdis 64
- Pirminių būties formų švytėjimas; kalbos geismas 72
- Euristinis rašymas; tolimoji komparatyvistika 80
- Skaitymas: kalbos meno patyrimas 92
- Balsas iš kūno, kūno balsas 105

II. LITERATŪRA KALBOJE, KALBA LITERATŪROJE

- Situacija, iš kurios kalbama 114
- Kalbėjimas asmeniu 121
- Kalbingumas ir bekalbiškumas 137
- Iš tarmės ir iš kūrinio 147
- Kalba ir jos gramatikos 154
- Poezijos gramatika – patirties gramatika 167
- Poetinė kalba – kalba *sui generis* 177
- Įvaizdijančios sąmonės *syntaxis* 188
- Ritmas – būsenos kalbinės vibracijos 197
- Žodžio reikšmės teksto tankyje 208
- Metafora; kalbos *anapūs* kalboje 213
- Raštas, raštingumas 220

Poetinės kalbos resursai; sakralumo problema 230

1. *Giesmių giesmė* ir lietuvių poetinė kalba 230

2. Šventumo kodas Marcelijaus Martinaičio poezijoje:

Giesmių giesmės atgarsis 241

III. KALBINĖ VAIZDUOTĖ KALBOTYROJE, FILOSOFIJOJE, MENE

Kazimieras Būga: kalbos pasirinkimas 250

Algirdo Juliaus Greimo kalbiniai matymai ir mąstymai 258

Įsimąstymas Jurgio Baltrušaičio metaforose simboliuose 269

Tyla ir pauzės vėlyvojoje Justino Marcinkevičiaus lyrikoje 283

Liūnė Sutema: poezija iš lemiamosios nuosakos 300

1. Ta, kuri kalba 300

2. Nuosakos modusus 307

Kalba ir gamta, gamta ir kalba 317

Medijos ir kalbos menas 326

Vizualumas ir sakymiškumas Juzefos Čeičytės kūryboje 349

1. *Žemininkė*, 1951 m. nutapiusi žaizdotą „Žemę“ 349

2. Asmeninė technika 353

3. *Sakymų šokiai*: judesiais linijomis ir žodžiais 357

Kazė Zimblytė: dvasinių būsenų kalbinės linijos, figūros, raštai 363

1. *Bežemių* pasaulėvoka: semtis galių iš žemės žalumo 363

2. „Avangardas yra senas, kaip tas pasaulis!..“ 366

3. Metafora – vaizdinio matymo ir mąstymo strategija 371

Donaldas Kajokas ir Romualdas Rakauskas: du kalba(si) apie trečią 375

Arvydo Šliogerio metafizinis pasaulėvaizdis: daiktas, kalba, tylą 383

LAIKO KALBA, KALBOS LAIKAS SAVO VIETOJE 399

THE LANGUAGE AND THE ART OF IT (SUMMARY) 423

ASMENVARDŽIŲ RODYKLĖ 427

ASMENVARDŽIŲ RODYKLĖ

A

Achmatova, Anna 231
 Adomonytė, Nijolė 355, 357
 Aistis, Jonas 20, 33, 52, 98, 99,
 158, 207, 233, 245, 258,
 264–266, 307
 Ališauskas, Vytautas 234, 236, 240
 Andriekus, Leonardas 174, 175
 Andriušis, Pulgis 263
 Andriuškevičius, Alfonsas 355
 Aputis, Juozas 93, 94, 96, 225,
 226, 390
 Aristotelis 107, 137, 387
 Augustaitis, Pranas 52, 121
 Augustinas, šv. 25, 409
 Averincev, Sergej 234

B

Bach, Johann Sebastian 293
 Bachmann, Ingeborg 44, 155
 Balbierius, Alis 347
 Balčytis, Vytautas 382
 Baliukonė, Onė 101, 109, 121,
 145, 159, 199, 218, 295, 347,
 360, 380
 Baliukonytė, Ona žr. Baliukonė,
 Onė
 Balys, Jonas 130
 Balmont, Konstantin 276, 279
 Baltrušaitis, Jurgis 14, 162, 262,
 269–284, 315, 380, 393, 410,
 420
 Baltrušaitis, Marija 276, 281
 Baltrušaitytė, Birutė 157, 212, 390
 Baranauškas, Antanas 28, 29, 67,
 117, 129, 135, 160, 228–231,
 234, 236, 237, 239, 240, 242,
 252

Baratynskij, Jevgenij 282
 Barthes, Roland 96, 111
 Basanavičius, Jonas 138, 254
 Bataille, Georges 31
 Baudelaire, Charles 203
 Baudrillard, Jean 329, 340, 342,
 343
 Belyj, Andrej 276, 277
 Benn, G. 22
 Benveniste, Émile 166
 Berdiajev, Nikolaj 338
 Beresnevičius, Gintaras 18, 131,
 132, 144, 230, 241
 Bernotas, Albinas 190
 Bertrand, A. 203
 Biliūnas, Jonas 9, 18, 26, 85, 99,
 151, 153, 212, 242, 255, 256
 Binkis, Kazys 263–265, 381
 Biržiška, Viktoras 234
 Bitė žr. Petkevičaitė-Bitė,
 Gabrielė
 Bytautas, Ramūnas 252, 393
 Blok, Aleksandr 272
 Borges, Jorge Luis 19
 Brazdžionis, Bernardas 264
 Baziūnas, Vladas 12, 23, 137, 148,
 149, 403
 Bretkūnas, Jonas 126, 160,
 232–236, 238, 239
 Briusov, Valerij 277, 279
 Brodskij, Josif 19, 178,
 Buber, Martin 19
 Bučiūtė, Diana 147
 Budvytis, Alfonsas 330
 Būga, Kazimieras 10, 14, 166,
 250–258
 Bukontas, Dominykas 250
 Bukontas, Kazimieras 210, 250

Bunin, Ivan 51, 81
 Buračas, Balys 330

C

Campbell, Joseph 144
 Camus, Albert 18, 29, 30, 45
 Celan, Paul 155
 Cervantes, Miguel de 139, 263
 Charms, Daniil 338, 339
 Chlebinskas, Saulius 382
 Chlebnikov, Velimir 168
 Ciceronas 236
 Cortázar, Julio 97
 Cvirka, Petras 93, 96

Č

Čeičytė, Juzefa 9, 14, 198, 213, 216,
 218, 319, 320, 349–364, 375
 Černiauskaitė, Laura Sintija 81
 Čiurlionienė, Sofija žr.
 Kymantaitė-Čiurlionienė,
 Sofija
 Čiurlionis, Jonas 395
 Čiurlionis, Mikalojus
 Konstantinas 156, 203, 204,
 215, 242, 251, 253, 254, 256,
 258, 275, 283

D

Dagys, Jonas 397
 Danielius, Antanas 349
 Dante 34, 232
 Daukantas, Simonas 75, 229,
 252, 254
 Daunys, Vaidotas 382
 Degutyte, Janina 78, 171, 173,
 363, 414
 Demokritas 162

Derrida, Jacques 114, 166, 167,
227, 267, 393, 407
Descartes, René 111, 421
Didelytė, Gražina 318, 319
Donelaitis, Kristijonas 12, 49,
66–68, 72, 75, 126
Dostojevskij, Fiodor 45, 272
Dovydaitis, Pranas 250
Durand, J.-L. 261

E

Eichenbaum, Boris 338
Endzelins, Jānis 253
Erlickas, Juozas 18
Esterházy, Péter 18, 87–89, 91

Faulkner, William 385
Flaubert, Gustave 348
Focillon, Henri 410
Foucault, Michel 18, 44, 45, 57,
105, 129
Freud, Sigmund 342
Frye, Northrop 25

G

Gadamer, Hans-Georg 25, 35, 39,
139, 167, 270
Geda, Sigitas 10–12, 16, 19, 28,
29, 32, 34, 41, 48, 49, 53, 106,
145, 160, 163, 179, 180, 186,
191, 194, 197, 203, 204, 217,
218, 225, 227, 228, 234, 235,
238, 239, 241, 245, 284, 337,
348, 381, 385, 387, 399, 403,
408, 411, 413, 417, 419
Gelūnas, Arūnas 397
Giedraitis, Juozapas Arnulfas 234
Gimbutienė, Marija 130, 131, 221,
246, 251
Gira, Liudas 415
Girdenis, Aleksas 23
Goethe, Johann Wolfgang 348,
364
Gorkij, Maksim 75

Granauskas, Romualdas 189, 193,
197, 202, 219, 390
Greimas, Algirdas Julius 10, 14,
48, 49, 97, 138, 139, 158, 185,
190, 191, 246, 258–269, 300,
339, 393
Grigas, Kazys 231
Grybauskas, Almis 27
Gudaitis, Leonas 80
Gutauskas, Leonardas 347

H

Heidegger, Martin 19, 166, 167,
279, 386, 388, 406
Herakleitas 164, 202, 387
Herbačiauskas, Juozapas Albinas
251, 282
Hesse, Hermann 173, 401
Hölderlin, Friedrich 131
Homeras 232
Hoskovec, Tomáš 27
Hulewicz, Witold 338
Humboldt, Wilhelm von 28,
38, 39
Husserl, Edmund 7, 8, 21, 119,
151, 421
Ibsen, Henrik 276, 282, 348
Indriliūnas, Mamertas 404
Ingarden, Roman 39
Iser, Wolfgang 102
Ivanauskaitė, Jurga 110, 111,
176, 345
Ivanov, Vjačeslav 277, 280

J

Jablonskis, Jonas 254
Jakobson, Roman 30, 170, 182, 187
Jakštas, Adomas 234, 236
Jasmantas, Antanas žr. Maceina,
Antanas
Jaunius, Kazimieras 30, 124, 252
Jurėnas, Algirdas 234, 238, 239
Jurgelionis, Kleopas 256, 257
Juška, Antanas 251
Juška, Jonas 251

Juškaitis, Jonas 55
Juškevičius, Boleslovas 353
Juškos, broliai 74

K

Kabašinskaitė, Birutė 234
Kajokas, Donaldas 14, 38–40, 83,
163, 172, 174, 181, 375–382
Kalanavičius, Antanas 14, 218,
320–324, 356
Kašubienė, Aleksandra 259
Katiliškis, Marius 171, 309
Katinas, Linas 11, 26
Kavolienė, Rita 312
Kavolis, Vytautas 312
Kazlas, Rolandas 98
Kazlauskas, Benediktas 333
Keleras, Julius 347
Keršytė, Nijolė 175
Kierkegaard, Søren 391
Kimbrys, Petras 235
Kirša, Faustas 130
Kymantaitė-Čiurlionienė, Sofija
51, 122, 204, 242, 251
Kleinas, Danielius 154
Kliaugienė, Gražina 355
Komissarževskaja, Vera 276, 278
Kopernik, Mikolaj 219
Koršunovas, Oskaras 290
Kossu-Aleksandravičius, Jonas žr.
Aistis, Jonas
Krasauskas, Stasys 238, 245
Krėvė, Vincas žr. Krėvė-
Mickevičius, Vincas
Krėvė-Mickevičius, Vincas 72,
127, 204, 233, 253–256, 295
Krivickas, Bronius 352
Kubilius, Vytautas 293, 400
Kudirkas, Vincas 406, 410
Kudirkienė, Lilija 345
Kuhn-Amendola, Eva 280
Kukulas, Valdemaras 225
Kulvietis, Abraomas 231
Kunčius, Algimantas 156, 330,
377, 382

Kundera, Milan 34
Kutavičius, Bronius 11, 126, 348

L

Lazdynų Pelėda 50, 72
Lebedys, Jurgis 234
Levandovskis, Erik 266
Levin, Emmanuel 391
Lindgren, Astrid 101
Lingis, Alphonso 317, 391, 392
Liūnė Sutema 14, 158, 161,
300–316, 363, 364, 417
Liuteris, Martynas 126, 232
Lotman, Jurij 182, 185, 186

M

Maceina, Antanas 48, 252, 298, 419
Mackus, Algimantas 306
Mačernis, Vytautas 29, 33, 138,
218, 349, 350, 361, 398, 413
Maironis 9, 16, 43, 70, 121, 122,
191, 193, 194, 196, 206–208,
229, 236, 242, 247, 282, 410
Maksimovič, Desanka 308
Maldonis, Alfonsas 18, 221
Mallarmé, Stéphane 22
Mamardašvili, Merab 102
Marcinkevičius, Justinas 11, 14,
16, 47, 83, 123, 138, 149, 195,
283–300, 348, 385
Marčėnas, Aidis 43, 83, 113,
218, 403
Marija žr. Baltrušaitis, Marija
Marija, švč. 281
Martinaitis, Marcelijus 11, 14,
35, 53, 112, 190, 242, 243,
245–248, 265, 282, 345, 348,
390, 412
Masalskis, Valentinas 106
Matiukienė, Apolonija 34
Mauriac, Claude 57, 58
Mažiulis, Vytautas 46, 193
Mažvydas, Martynas 128, 154,
229, 231
McLuhan, Marshall 342

Mekas, Jonas 134, 348
Mergelė Marija žr. Marija, švč.
Merleau-Ponty, Maurice 9, 38,
111, 119, 156, 170, 220
Meržvinskaitė, Birutė 227, 228
Metellus, Jean 224, 225
Mickevičius, Adomas 16, 229
Mickūnas, Algis 8, 41, 124, 125,
386, 388, 391, 396
Milašius, Oskaras 404
Miliauskaitė, Nijolė 157, 184,
187, 413
Mironaitė, Monika 105, 106
Miškinis, Antanas 146, 200, 201,
206, 207, 282
Mykolaitis-Putinas, Vincas 26,
105, 157, 158, 173, 208, 218,
275, 277, 293–295, 381, 388,
410, 411
Mockūnas, Liūtas 173
Molière 348
Morkūnas, Pranas 168
Mozart, Wolfgang Amadeus 293
Musteikis, Audrius 362

N

Nagys, Henrikas 173
Nagyte, Zinaida žr. Liūnė Sutema
Nagyte-Katiliškienė, Zinaida žr.
Liūnė Sutema
Narbutaitė, Onutė 22, 31, 347
Nastopka, Kęstutis 269
Nekrošius, Eimuntas 126, 341, 348
Nėris, Salomėja 20, 79, 80, 145,
149, 150, 158, 175, 194, 207,
216, 218, 242, 348, 365, 402,
411
Nietzsche, Friedrich 16–18, 162,
164, 383
Nyčė Frydrichas žr. Nietzsche,
Friedrich
Nyka-Niliūnas, Alfonsas 36, 39,
47, 158, 168, 174–176, 199,
201, 205, 303, 350, 398, 399
Noreika, Laimonas 106

O

Orantas, Romas 227, 248
Origenas 25
Ovidijus 117

P

Pakalniškis, Ričardas 175
Palomar, I. 97
Paraščiakas, Antanas 142
Pascal, Blaise 115
Pasternak, Boris 173, 174
Paulius, apaštalas 282
Peters, John Durham 342
Petkevičaitė-Bitė, Gabrielė 72, 73,
334, 335
Platonas 25, 177, 223, 224, 274,
277, 333–337, 393
Pleirytė-Puidienė, Ona 204
Poe, Edgar 203, 399
Pranciškus Asyžietis 299, 416
Proust, Marcel 30, 54, 57–59, 81,
85, 89, 91, 95, 96, 102, 143,
203, 385, 391, 405
Ptolemajus 219
Pugačiova, Klavdija 338
Pūkelevičiūtė, Birutė 107, 110
Putinas žr. Mykolaitis-Putinas,
Vincas

R

Radauskas, Henrikas 261
Radzevičius, Bronius 53, 58–63,
81, 85, 87, 385, 391
Rakauskas, Romualdas 14,
375–379, 382
Ramonas, Antanas 85–87, 89,
90, 92
Rapolionis, Stanislovas 231
Repšys, Petras 11, 348
Rerich, Nikolaj 276
Rėza, Jonas 232, 235
Rėza, Liudvikas 74–79, 130, 345
Rilke, Rainer Maria 13, 45, 48, 62,
97, 119, 279, 338, 339, 349,
357, 359, 371

Rožukalne, Anda 340
Rubšys, Antanas 234, 237–239
Ruskin, John 95
Rutkutė, Danutė 206

S

Sabalaiuskas, Algirdas 164, 166, 210
Sakadolskis, Romas 261
Saliamonas 239, 240, 248
Sapfo 411
Sartre, Jean-Paul 165
Sauerwein, Georg 410
Sauka, Donatas 74, 75, 78, 413
Sauka, Šarūnas 341
Scholz, Friedrich 232
Seneka 15, 116
Shakespeare, William 25, 34, 348
Sirvydas, Konstantinas 190, 232
Skriabin, Aleksandr 272, 274
Skvireckas, Juozapas 234, 237
Slavočinskis, Saliamonas 214, 233
Sodeika, Tomas 274
Sokratas 18, 223, 393, 403
Speičytė, Brigita 234, 237
Spitzer, Leo 102
Sruoga, Balys 16, 266, 282, 296
Staliliūnaitė, Rūta 42, 106
Stanevičius, Simonas 75
Steiner, George 17, 219
Stewart, David 8
Strazdas, Antanas 8, 10, 40, 229, 254, 275
Strielkūnas, Jonas 56, 100, 101, 158, 213, 390, 406
Strindberg, August 276
Stulgaitė, Birutė 363, 369
Stulginskis, Steponas 197
Sutkus, Antanas 329

Sventickas, Valentinas 19, 43, 83, 84, 316
Sverdiolas, Arūnas 41, 124, 125
Szymborska, Wisława 348

Š

Šaltenis, Rapolas 318
Šaltenis, Saulius 318, 413
Šatrijos Ragana 50–52, 81, 82, 85, 121, 209, 210, 218, 237, 242, 250, 256, 292, 327, 364, 365, 376, 389, 409
Šavelis, Rimantas 53
Šeinius, Ignas 72, 228
Šepka, Lionginas 366
Šilbajoris, Rimvydas 305, 312
Šimkus, Vladas 98
Šklovskij, Viktor 338
Šliogeris, Arvydas 12, 14, 19, 21, 31, 32, 48, 107, 131, 164, 267, 269, 300, 317, 330, 335, 337, 347, 382–399, 406
Špet, Gustav 39, 273, 338
Švėgžda, Algimantas 38, 39, 348

T

Taškauskas, Tomas 225
Tekorius, Alfonsas 147
Tiutčev, Fiodor 276
Tynianov, Jurij 338
Tolstoj, Lev 272, 341
Tournier, Michel 97, 191
Trakl, Georg 45
Tumas-Vaižgantas, Juozas 196, 253, 327
Turgenev, Ivan 203
Turkov, Andrej 276

V

Vaičaitis, Pranas 410

Vaičiulaitis, Antanas 171, 233
Vaičiūnaitė, Judita 87, 102, 156, 159, 169, 180, 181, 243, 374, 377, 405
Vaišnoras, Simonas 400
Vaižgantas žr. Tumas-Vaižgantas, Juozas
Valentas, Skirmantas 166, 256
Varnas, Adomas 257
Vattimo, Gianni 114
Vėlius, Norbertas 246
Venclova, Antanas 178
Venclova, Tomas 177, 178, 199, 236, 261
Vernadskij, Vladimir 419, 420
Vienuolis, Antanas 171
Vilutis, Mikalojus 344
Vyčinas, Vincas 391
Vydūnas 72, 127, 137, 143, 228, 255, 256, 326, 327, 345, 346, 361, 393
Volkov, Solomon 178

W

Whitman, Walt 108
Wittgenstein, Ludwig 14, 44, 45, 64, 93, 95, 102, 149, 392
Woolf, Virginia 47, 81, 82

Z

Zimblytė, Kazė 9, 14, 226, 319, 363–375
Zinkevičius, Zigmas 234, 252

Ž

Žemaitė 12, 43, 50, 65, 67–71, 94, 95, 122, 129, 139, 156, 175, 219, 253, 339, 352, 408, 417
Žilabys-Zengė, Juozas 413
Žukauskas, Albinas 356